

¿Como enfadarse en lituano? Comparacións fixas para expresar enfado, carraxe e ruindade na fraseoloxía lituana

Virginija Masiulionytė e Diana Šileikaitė¹

Universiteto Vilnius

O presente artigo pretende facer unha presentación das unidades fraseolóxicas comparativas (UFs) lituanas que expresan enfado, carraxe e ruindade. O corpus analizado inclúe 716 exemplos (163 UFs extraídas de fontes lexicográficas e electrónicas, así como 57 unidades recollidas unicamente nos corpora de textos e nas fontes electrónicas mencionadas). Os obxectivos da presente investigación son: analiza-lo concepto de UFs na fraseoloxía lituana; estuda-las fontes lexicográficas dispoñibles; clasificalas e describilas segundo campos temáticos; e analiza-la súa frecuencia. Na conclusión destácase a influencia do cristianismo e das rutinas diarias e da vida rural.

Palabras clave: fraseoloxía, unidades fraseolóxicas comparativas, enfado, carraxe, ruindade, lituano.

This research paper aims to present Lithuanian comparative phraseological units (CPU) expressing anger, rage and evilness. The corpus analysed includes 716 examples (163 CPU from lexicographic sources and other electronic sources, as well as 57 units registered only in the text corpora and electronic sources mentioned). The objectives of the research are: to investigate the concept of CPU in Lithuanian phraseology; to research the available lexicographic sources; to classify and describe the comparatums according to thematic groups; and to research the frequency of occurrence. To conclude with, the most important results about the Lithuanian CPU analysed are: influence of Christianity as well as daily routines and observations of the countryside life.

Key words: phraseology, comparative phraseological units, anger, rage, evilness, Lithuanian.

¹ Tradución de Isabel Giráldez Arias.

Fixación do obxectivo e tema da investigación

O presente artigo expón unha idea sobre as comparacións fixas que serven para expresar enfado, carraxe e ruindade na fraseoloxía lituana. Neste caso o inventario xeral dos fraseoloxismos do lituano que pertencen ós campos semánticos especificados anteriormente é bastante extenso, polo que os resultados da investigación no campo deste artigo serían moi amplos e de aí que a investigación se ocupe só das *comparacións fixas*. As *comparacións fixas* (tamén chamadas *comparacións fraseolóxicas* ou *fraseoloxismos comparativos*) constitúen un tema de investigación moi interesante, pois baséanse en realidades empíricas e mitolóxicas nas que se atopa unha clara reflexión sobre o coñecemento do falante. Trátase, probablemente, da referencia a unha entidade real na que o membro dunha comunidade se submerxe no seu propio ámbito cultural (Sukalenko 1999: 69). A unidade da comparación como compoñente da comparación establece unha relación coa realidade extralingüística; a súa investigación pode aclarar a este respecto cales son as analoxías nunha comunidade lingüística coñecida, ou como se manifestan lingüisticamente. Para o segmento fixo como representación da realidade recoñécese unha determinada característica, un determinado atributo como especialmente típico e dominante, de xeito que as comparacións fixas tamén poden ser especialmente reveladoras no estudo da cultura, ó tempo que deixan ver determinados campos simbólicos e dimensións dunha cultura concreta (cf. Burger, Buhofler, Sialm 1982: 36). No caso das comparacións fixas trátase de expresións máis ou menos eufemísticas a través das cales o falante equipara a súa experiencia individual cunha realidade experimentada ou da propia experiencia desproporcionada elativamente a través dunha comparación humorística (Balzer 2001: 166).

Do obxectivo da investigación formulado anteriormente dedúcense os seguintes temas de investigación:

presenta-la interpretación dunha serie de comparacións fixas na investigación da fraseoloxía lituana;

determina-lo inventario das unidades de comparación no lituano para exemplificar, mediante as fontes lexicográficas, a totalidade de fraseoloxismos que serven para expresar enfado, carraxe e ruindade;

clasifica-los rexistros atopados das unidades de comparación por campos temáticos e describilos, así como aclarar, onde sexa posible e conveniente, determinados paralelismos entre as unidades e os conceptos culturais xerais lituanos ou europeos.

localizar que fraseoloxismos lexicográficos pertencen realmente ó uso actual da lingua mediante diferentes corpora electrónicos e outras fontes electrónicas, proceder a unha análise de frecuencia e, no caso de que sexa necesario, localizar outras unidades de comparación.

O termo *comparación fixa* na investigación da fraseoloxía lituana

A este respecto habería que aclarar unha cuestión relacionada co concepto de *comparación fixa* na investigación da fraseoloxía lituana. A maioría dos investigadores da fraseoloxía do alemán baséanse en que as comparacións fraseolóxicas presentan unha

estrutura bimembre: o obxecto da comparación ou *tertium comparationis* + partícula comparativa + unidade da comparación ou *comparatum* (cf. por exemplo Burger 1998: 44; Eismann, Grzybek 1994: 105; Hessky 1989: 195). Na investigación de fraseoloxía lituana téndese a atribuírle unha estrutura unimembre ás comparacións fixas: partícula comparativa + *comparatum* (cf. por exemplo Kalinauskas 1974: 120 e seguintes; Vosylytė 1972: 99 e seguintes); a causa podería se-lo considerable número de verbos e adxectivos metafóricos sinónimos que se utilizan como *tertium comparationis* con *comparatum* idénticos, sen cambiar por iso o contido semántico das comparacións fixas. A maioría das veces funciona en lituano como partícula comparativa *kaip* (como); tamén cumpren esta función *it* (como, así como) e *lyg* (así como). Kudirkienė (1998) considera as comparacións fixas con estrutura bimembre xa como construcións do núcleo paremiolóxico (*priežodžiai*²).

Como consecuencia disto, as comparacións fraseolóxicas “acurtadas” aparecen tamén nos dicionarios e o propio significado da comparación só é recoñecible nos exemplos nos que se usan e nas aclaracións do significado. Nalgúns casos Eismann e Grzybek (1994: 107) sinalan que só o *comparatum* pode leva-la carga semántica comparativa; non obstante, non en tódolos casos é así: cando a unidade da comparación se emprega con diferentes obxectos de comparación, algunhas comparacións resultan pouco claras. Isto ocorre por exemplo co fraseoloxismo *kaip iš po žemės* (como + de + debaixo + da + terra f. sg. xen.) que pode designar tanto voz silenciosa e baixa, como mal aspecto, enfermo.

No presente estudo preséntanse as comparacións fixas de acordo coa tradición lexicográfica lituana indicando os resultados na forma acurtada; finalmente, o obxecto da comparación —enfado, carraxe, ruindade— está claramente determinado desde o comezo e trátase meramente de diferentes unidades de comparación. Aínda que a análise dos datos nos corpora textuais electrónicos e outras fontes *on-line* amosan que os obxectos de comparación tamén poden variar no uso actual das comparacións fixas para expresar a ruindade e a carraxe.

Característica dos corpora e das fontes de datos

Estudáronse 163 comparacións fixas de fontes lexicográficas (*LKPŽ*) e outras 57 que non estaban rexistradas en fontes lexicográficas. Estas últimas recolléronse, con motivo da investigación, nos corpora de textos lituanos (Donelaitis) e outras fontes electrónicas. As fontes electrónicas comprenden foros de discusión e portais de noticias en lituano (*vid.* lista de fontes) e recorreuse a elas co obxecto de revisa-la frecuencia de uso dos fraseoloxismos analizados co obxectivo de documenta-lo uso actual da lingua, que reflicte as tendencias máis recentes na actualidade.

Entre os 57 exemplos atópanse tamén os chamados ocasionalismos, que segundo Fleischer (2001: 121) se atopan con relativa frecuencia especialmente en textos literarios e xornalísticos, pero non hai ningún fraseoloxismo. Non obstante non podemos prescindir das comparacións ocasionais, posto que, como di Balzer (2001: 165) os

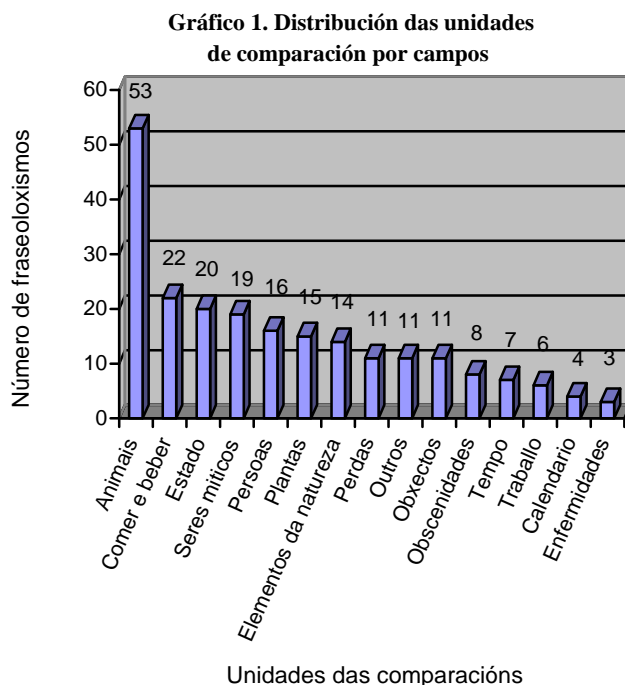
² Cf. ruso *pogovorki*.

individuos crean, ante todo, comparacións fraseolóxicas lúdicas e creativas que se reflicten máis tarde tanto na lingua falada como na literatura; eses neoloxismos inicial e puramente subxectivos afástanse de ámbalas dúas connotacións para mudar co tempo a unha connotación xeral perceptible.

No estudo da frecuencia de uso de tódalas comparacións no que respecta á súa frecuencia de uso nas fontes citadas, xurdiu un corpus de 716 rexistros, que serviu como base da investigación. Por motivos de espazo non se poden comentar detalladamente todos estes rexistros, xa que se centrou a atención na maior frecuencia de uso, o que en determinados casos dá lugar a interesantes explicacións.

Análise semántica de tipos de comparacións por campos

Na investigación obsérvase que os rexistros, que se rexen pola unidade da comparación, clasifícanse en 15 campos temáticos (*vid.* gráfico 1)

Con moita frecuencia (en 53 dos 220 casos estudados) a unidade da comparación é un animal, paxaro ou insecto; en segundo lugar atópase comida e bebida (con 22 fraseoloxismos), seguido dos campos estado e seres míticos. Do gráfico 1 despréndese que, con frecuencia, tamén forma parte da comparación unha persoa ou unha planta. Os elementos da natureza, especialmente o lume, gozan dunha clara popularidade. As comparacións con enfermidades ou con días do calendario son pouco frecuentes.

Alguns destes exemplos analízanse detalladamente en cada campo.

O campo con representación máis forte, como xa se dixo, é o dos **animais** (incluídos paxaros e insectos). Corenta rexistros lexicográficos máis outros trece fraseoloxismos con diferentes compoñentes atopados nas fontes de Internet demostran que os animais son unha importante referencia cando se fala da ruindade humana e carraxe.

A comparación *kaip širšė* (como + avespón [f. sg.³]) ou *širšis, širšinas, širšuolas, širšūnas, čirkšlys* (avespón [m. sg.]) foi a que apareceu un maior número de veces (127 exemplos) nas fontes electrónicas. A maioría das veces, o obxecto da comparación é *piktas* (encolerizado [adx. m. sg.])/ *pikta* (encolerizado [adx. f. sg.]); son esporádicos tamén *kandi* (arisco [adx. f. sg.]), *irzlus* (irritado [adx. m. sg.]), o verbo *pasiusti* (encolerizarse [v. i.], enfurecerse) e o participio derivado dese verbo *įsiutusi* (enfurecerse [part. pret. f. sg.]). Tamén é frecuente a forma acurtada *kaip širšė*.

Širšė (avespón [f. sg.]), na concepción do mundo que ofrece a lingua lituana, é considerado un insecto especialmente colérico; nesta unidade comparativa a motivación podería atoparse quizais en que os avespóns poden producir picaduras moi dolorosas, por ese motivo considéranse perigoso para as persoas e os animais domésticos. Esta hipótese aplícaselles tamén por norma a outros insectos picadores que se atopan como exemplo de carraxe e ruindade nas fontes lexicográficas: *vapsva* (avespa [f. sg.]), *gyls* (tabán [m. sg.]) *musė* (mosca [f. sg.]), aínda que as unidades comparativas con estes compoñentes xa se consideran en desuso debido á falta de exemplos na lingua viva.

Neste campo, o can ocupa o segundo en frecuencia de uso. As unidades comparativas *kaip šuva/šuo* (como + can [m. sg.]) rexístranse 35 veces nas fontes electrónicas (xunto con imaxes ocasionais). Se se contan tódolos exemplos, incluídas as variantes cos grupos de compoñentes *pasiutęs šuo* (rabioso [part. pres., m. sg.] + can [m. sg.], 4 exemplos) co compoñente *kalė* (cadela [f. sg.], 2 exemplos), ou nos que *šuo* se atopa xunto con *katė* (gato [f. sg.], 22 exemplos), resulta unha cifra bastante impresionante. A maioría das veces preséntase como obxecto da comparación o adxectivo *piktas* (encolerizado [adx. m. sg.]); aparece tamén illado *kandus* (arisco [adx. m. sg.]), *įsiutęs* (encolerizarse [part. pret. m. sg.]) ou *susiraukęs* (enemistarse [part. pret. m. sg. refl. x.]).

A elección do can como elemento de ruindade e carraxe pódese deber, entre outras cousas, a que a imaxe deste animal na tradición cristiá é bastante negativa: xa no Antigo Testamento é a imaxe empregada para o vulgar e o despectivo (cf. Lurker 1969: 199).

Tamén o grupo de compoñentes *can* e *gato* aparecen en varias linguas como símbolo de controversia (cf. Dobrovól'skij, Piirainen 1996: 203), e o lituano tampouco é unha excepción nese sentido. Non obstante, hai que mencionar que é usual unha variante desa unidade comparativa diferente do rexistrado lexicograficamente: *kaip katė su šunimi* (*šuniu*) (como + gato [f. sg.] + con + can [m. sg. caso instrumental]).

³ Se nos comentarios gramaticais, os substantivos, os adxectivos e os participios aparecen sen indicación de caso, sobreenténdese que están en nominativo. Posto que a forma habitual de enuncialos é en nominativo, omítese esas indicacións por falta de espazo. No caso do participio trátase exclusivamente do participio activo e por iso tamén se suprimen as indicacións de que é activo.

Por outra parte, tamén pode aparecer *gato* só como compoñente relacionado coa ruindade e a carraxe. Nas fontes electrónicas atopáronse 15 unidades comparativas con este elemento: *kaip katė* (como + gato [f. sg.]). Cabe sinalar que os obxectos comparativos nestas unidades varían bastante; os verbos *purkštauti* (bufar [v. i.]), *draskytis* (rabuñar [reflex.]), *šnypšti* (asubiar [v. i.]), *šiauštis* (alporizarse [reflex.]) son só algúns exemplos. Tamén ocorre o mesmo cos exemplos anotados nas LKPŽ; neste caso, trátase dunha unidade comparativa con amplas posibilidades de variación léxica.

Esta comparación baséase en observacións antigas e débese ó comportamento dos gatos, que poden anoxarse, bufar, alporizarse e volverse agresivos. Por outra banda, é perfectamente posible que se escollese o gato como símbolo da ruindade e da carraxe na visión do mundo propia da lingua lituana debido á influencia do cristianismo, xa que desde antigo se concibiu como compañeiro do demo e das bruxas e, como consecuencia, mensaxeiro de inminentes desgrazas (cf. Röhrich 2000: entrada *Katze* (gato)). Desde os tempos pagáns, nas crenzas do pobo lituano era frecuente a imaxe de que *Velnias* (demo [nome propio m. sg.]) se podía transformar nun gato ou nun gato negro, ás veces con ollos vermellos (cf. excrementos en Mify Narodov Mira). Isto provocou que se asociase este animal coas forzas negativas e con Satanás.

Outro animal que na concepción do mundo do lituano aparece como elemento para expresar carraxe con bastante frecuencia (28 rexistros) é *šeškas* (furón [m. sg.]): *kaip šeškas* (como + furón [m. sg.]). Como obxecto de comparación aparece en case tódolos rexistros o adxectivo *piktas* (encolerizado [adx. m. sg.]), o que testemuña unha presenza máis ou menos lexicalizada e fixada. Ademais diso, ó lado de carraxe, a connotación asociada a este animal na concepción do mundo do lituano comprende³ moitos outros significados connotativos, característica única do lituano. Deste xeito, a comparación fixa co compoñente *šeškas* considérase específica desta cultura.

Na seguinte posición aparece *gyvatė* (serpe [f. sg.]) con 15 rexistros: *kaip gyvatė* (como + serpe [f. sg.]). Aquí tamén existe unha gran variación no abano léxico no que respecta á posición do obxecto comparativo: do adxectivo *pikta(s)* (encolerizado [adx. f. (m.) sg.]) ata os verbos *šnypšti* (asubiar [v. i.]), *įtūžti* (enfurecerse [v. i.]), *įkąsti* (picar [v. i./t.]), etc. Do mesmo xeito ca no caso do can e do gato, o significado semántico da serpe neste contexto pódese deber á influencia do cristianismo: na mitoloxía cristiá a serpe representa o inimigo de Deus, o demo, e simboliza o poder do mal por antonomasia. (cf. Cooper 2004: 238-239). Esta hipótese dálle credibilidade á análise da teoría lituana: no mundo precristián a serpe representaba un espírito poderoso e branco, co que impuña un especial respecto; posteriormente, coa influencia do cristianismo, a súa imaxe transformouse na representación do mal (cf. Zavjalova 2000: 199, 202).

Entre os animais que simbolizan a ruindade e a carraxe na concepción do mundo lituano tamén se citan *vilkas* (lobo [m. sg.], 12 rexistros) e *ežys* (ourizo [m. sg.], 13 rexistros). As formas *kaip vilkas* (como + lobo [m. sg.]) e *kaip ežys* (como + ourizo [m. sg.]) aínda se usan na actualidade.

³ Por exemplo, os lituanos tamén asocian a este animal a covardía, a imprudencia, a indecisión, o mal olor, etc.

O feito de atoparse o lobo neste grupo é completamente comprensible e está estreitamente relacionado co imaxinario cultural do pobo europeo: na simboloxía cristiá aparece o lobo simplemente como o malo e na Biblia os inimigos dos devotos compáranse con lobos (cf. Lurker 1990: 418). No caso do ourizo, o motivo da comparación probablemente estea relacionado con temas comúns e universalmente coñecidos: a súa habilidade para alporiza-los pinchos⁴. En canto ó verbo tamén se confirma que en tódolos rexistros aparece, sen excepción, como unidade da comparación: *pasišiaušti* (ourizarse [reflex.]).

Ademais dos mencionados, nas fontes lexicográficas figuran como unidades de comparación para expresar ruindade e carraxe outros animais: *žvėris* (animal [m. sg.]), *šernas* (xabarán [m. sg.]), *kiaulė* (porca [f. sg.]), *rupšė* (sapo [f. sg.]), *ežgė* (cágado [f. sg.]), *busilas* (cegoña [eslav. m. sg.]), *kukutis* (bubela [m. sg.]) e *avis* (ovella [f. sg.]); de todos modos, non son habituais as comparacións fixas con estes nomes de animais formados por estes compoñentes. Esporadicamente aparecen no uso actual da lingua comparacións cos compoñentes *angis* (víbora [f. sg.], 2 rexistros), *vanagas* (azor [m. sg.], 1 rexistro), *ešerys* (perca [m. sg.], 1 rexistro), *kalakutas* (pavo [m. sg.], 2 rexistros).

As comparacións (na súa maior parte ocasionalmente) cos seguintes animais aparecen exclusivamente nas fontes electrónicas: *bulius / jautis* (touro [m. sg.]/becerro [m. sg.], 7 rexistros), *vėžys* (cangrexo [m. sg.], 1 rexistro), *kirminas* (verme [m. sg.], 1 rexistro), *žiurkė* (rata [f. sg.], 1 rexistro), *žvirblis* (pardal [m. sg.], 3 rexistros), *kėkštis* (gaio [m. sg.], 1 rexistro), *zebras* (cebra [m. sg.], 1 rexistro), *leopardas* (leopardo [m. sg.], 1 rexistro), *liūtas* (león [m. sg.], 1 rexistro), *skorpionas* (escorpión [m. sg.], 1 rexistro).

No campo comentado distínguense, a pesar da gran cantidade de animais diferentes, algunhas normas; os animais que se asocian á ruindade e á carraxe son os que poden facer dano á xente: picar (avespón, avespá, tabán, mosca, ourizo), morder (lobo, can, serpe) ou rabuñar (gato). Ademais, algúns destes animais están relacionados habitualmente con símbolos cristiáns negativos, o que tamén ten certos efectos na creación de imaxes e conceptos idiomáticos.

O segundo campo máis extenso é **comida e bebida**. A posición das unidades de comparación repártese entre diferentes pratos, comidas e bebidas, comprende realidades rurais e por ese motivo xa están anticuadas: por exemplo, *kaip batviniai be mėsos* (sopa de nabos [m. plurale tantum] + sen + carne [m. sg. xen.]), *kaip buiza* (como + alimento de animais [f. sg.] – potaxe con fariña para animais–), *kaip dranka* (como + alimento de porcos [f. sg.]), *kaip šunies lakalas* (como + can [m. sg. xen.] + comida [m. sg.]), *kaip sūrio drūčgalis/pentis* (como + queixo [m. sg. xen.] + sobras [m. sg.]), *kaip degtienė (užupečyje)* (como + augardente [m. sg.] + sitio detrás da cociña [m. sg. locat.]), *kaip mielių (ropynės) puodelis* (como + lévedo [f. plurale tantum xen.] (sopa de nabos f. sg. xen.) +unca f. sg.), *kaip tešla duonkubilyje* (como + masa f. sg. + en + artesá da masa [m. sg. locat.]), *kaip raugas* (como + masa léveda [m. sg.]), *it žiaušė* (como + pan de fariña grosa con raspas [f. sg.]), etc. Tamén se utilizan hoxe outros fraseoloxismos que,

⁴ Cf. en alemán, *Igel* (ourizo) ten o significado “cepillo de rañar; persoa que se illa”; en ruso *ezhit'sia* “estar na inseguridade, dudar.”; en polaco *jeżyć się* “ser desconfiado”.

pola contra, se atopan moi esporadicamente e a miúdo se presentan modificados por esa razón; nas LKPŽ temos a forma *kaip žydo barščiai* (como + xudeo [m. sg. xen.] + sopa de remolacha vermella [m. plurale tantum]), mentres que no único rexistro en que aparece nas fontes electrónicas presenta a seguinte modificación: *it penktadienio barščiai* (como + venres [m. sg. xen.] + sopa de remolacha [m. plurale tantum sg.]). Nas LKPŽ atópase a comparación fixa *kaip kisielius* (como + *Kissel* [m. sg.]), bebida espesa con almidón de pataca, pero hoxe en día empréganse, no canto desa, bebidas máis actuais: *kaip vakarykštis/pernykštis pienas* (como + de onte [adx. m. sg.]/do ano pasado [adx. m. sg.] + leite [f. sg.]), *kaip kefyras* (como + quefir [m. sg.]). Nas tres últimas unidades comparativas, na posición da unidade da comparación aparece o participio *surūgęs* (acedar [part. pret. m. sg.]) que, igual có adxectivo análogo alemán, neste caso ten dúas interpretacións: expresa tanto “cortarse durante a fermentación” como tamén “desgusto, mal humor”.

En resumo, pódese constatar que neste campo predominan comidas e bebidas cuxo proceso de creación está relacionado coa fermentación ou con estragos durante a fermentación; o resto fórmao comida “sen valor” que a maioría das veces está destinada ós animais domésticos.

A continuación segue o grupo **estado**, no que se fai referencia ós estados psíquicos na posición da unidade da comparación. Aínda que este campo presenta unha gran variedade, a súa semántica pode explicarse brevemente: unha parte dos elementos de comparación dos fraseoloxismos que se mencionan nas LKPŽ refírense ó enfado, onde os compoñentes correspondentes, que indican que un está enfadado, e que designan sempre xente anoxada, xa pertencen ó léxico anticuado. Un exemplo son os substantivos comúns *rauketa*, *rukna*, *žagaras*, *raukas*, *kniuras*, e os femininos *sketė*, *šatrija*, etc.; a outra parte, refírese semanticamente a perturbacións mentais, a estar tolo, e algúns dos fraseoloxismos úsanse na actualidade, por exemplo: *kaip pamišęs* (como + tolear [part. pret. m. sg.], 2 rexistros), *kaip iš proto išėjęs* (como + de + sentido [m. sg. xen.] + saír [part. pret. m. sg.], non estar no seu xuízo, 2 rexistros).

O cuarto campo ó que se recorre na fraseoloxía lituana para expresa-la ruindade e a carraxe son os **seres míticos**. Nas LKPŽ cítanse 5 rexistros co compoñente *ragana* (bruxa [f. sg.]), do que só se atopa unha forma no uso da lingua na actualidade (28 rexistros): *kaip ragana/žiezūla* (como + bruxa [f. sg.]).

A bruxa simboliza a ruindade e a carraxe non só na concepción do mundo da lingua lituana senón tamén en todo o seu ámbito cultural: no folclore lituano, nas crenzas populares e nos costumes estivo ata agora e está aínda viva a idea de que as bruxas lle causan danos e enfermidades á xente, ós animais e ás plantas, de que son malas e teñen relacións permanentes (tamén íntimas) co demo, etc. (cf. Vėlius 1977: 219, 223, 231). Non obstante, Vėlius (1977: 218) destaca expresamente que, en comparación con outros seres míticos, a imaxe da bruxa no folclore lituano e nas crenzas populares é a menos limitada nacionalmente e pódese considerar máis ben internacional, xa que moitos pobos teñen imaxes semellantes xurdidas baixo a influencia do cristianismo.

Neste grupo hai que mencionar tamén outro ser mítico: o demo. Nas LKPŽ cítanse 5 comparacións fixas co compoñente *velnias* (demo [m. sg.]) ou *raguotasis* (cornudo [adx.

det. m. sg.]), polo que cornudo é un dos pseudónimos do demo no folclore lituano (cf. Vėlius 1987: 34). Hoxe só é frecuente un deles (60 rexistros): *kaip velnias* (como + demo [m. sg.]). Na lingua viva domina a forma completa *piktas kaip velnias* (encolerizado [adx. m. sg.] + como + demo [m. sg.]), aínda que aparecen, se ben é raro, o verbo *užputoti* (encolerizarse [v. i.]) como obxecto da comparación e o participio *įsiutęs* (enfurecerse [part. pret. m. sg.]).

Ademais, non é sorprendente atopar na lingua dun país católico o demo como elemento para expresar ruindade e carraxe; é interesante destacar que o antigo demo pagán lituano, tomou o nome na implantación do cristianismo en Lituania para denomina-lo espírito maligno, non ten demasiado en común co cristián: é unha divindade ctónica; máis ca inimigo, é axudante e irmán da divindade solar Dievas; é o deus dos animais, dos mortos e da fertilidade. A visión do mundo da lingua lituana do demo como símbolo da ruindade e da carraxe débese claramente á tradición cristiá. Evidencianse, polo demais, tamén rexistros máis recentes que non están recollidos en ningún dicionario da lingua viva: *kaip biesas* (como + demo [eslav. m. sg.], 2 rexistros) e *kaip Liuciferis* (como + Lucifer [m. sg.], 1 rexistro). *Biesas* (demo) é un préstamo do bielorruso. No eslavo os demos son denominados espíritos malignos e na mitoloxía cristiá, servos e axudantes do díaño. *Liuciferis* é a grafía lituana para Lucifer, a denominación latina do demo.

É interesante o fraseoloxismo *kaip velnias iš Čenstakavo* (como + demo + de + Čenstakavas, grafía lituana de Częstochowa), que contén referencias á cultura polaca debido ó pasado histórico común de Lituania e Polonia. Częstochowa, onde se atopa o mosteiro de Jasna Góra, coa coñecida imaxe milagrosa da nai de Deus, da Madona Negra (Czarna Madonna). Trátase dun lugar de culto relixioso cristián moi frecuentado por miles de peregrinos, por iso se enfada enormemente o demo que, como inimigo de Deus, non ten acceso. Neste caso, é necesario o atributo para intensificar. Non obstante, este fraseoloxismo non está rexistrado no uso da lingua viva.

Esporadicamente, representados só por 1 rexistro, tamén aparecen na lingua lituana viva algúns compoñentes como *giltinė* (morte [f. sg.]), *likimas* (destino [m. sg.]), *požemiuos nupuolę angelai* (imperio subterráneo [m. pl. locat.] + caer [part. pret. m. pl.] + os anxos [m. pl.]), *Dzeusas* (Zeus [m. sg.]), *Marsas* (Marte [m. sg.]), *gnomas* (gnomo [m. sg.]) e *trolis* (troll [m. sg.]) como elementos comparativos para expresar ruindade e carraxe. Ante todo, consideraríanse ocasionalismos interesantes que xurdiron baixo a influencia de culturas alleas, pero por motivos de espazo non se tratarán neste artigo.

En resumo, podemos concluír que existe unha clara cuñación cristiá nas unidades comparativas que aínda hoxe son usuais, familiares e frecuentes no campo **seres míticos**, tanto no que respecta ás entradas lexicográficas como en relación ós ocasionalismos.

A **xente** constitúe o seguinte campo. A primeira vista, nas entradas lexicográficas deste campo chama a atención que ata catro fraseoloxismos conteñan compoñentes tales como *anyta* (sogra [f. sg.], nai dos esposos) e *marti* (nora [f. sg.]) e a relación entre elas, por exemplo: *kaip anyta ant marčios* (como + sogra [f. sg.] + con + nora [f. sg. xen.]), *kaip anyta su marčia* (como sogra [f. sg.] + con + nora [f. sg. caso instrumental]), etc. Hoxe estas expresións xa non son usuais aínda que se atopan rexistros antigos, presentes nas LKPŽ; non obstante, son interesantes e están relacionadas coa vida familiar tradicional

lituana: sogras e noras tamén se consideran no folclore como xente que discute, especialmente nas cancións populares lituanas, e aparecen como punto central na antiga literatura lituana. O feito de que a ruindade da sogra fose proverbial, pon de manifesto probablemente que en moitas familias existían importantes tensións entre estas mulleres. Queda no aire a pregunta de se a falta de rexistros no uso actual da lingua supón certa mellora nese sentido.

Do uso actual da lingua pódese mencionar unha comparación fixa, que aparece catro veces, e onde a posición da unidade da comparación está ocupada polo compoñente *lietuvīs* (lituano [m. sg.]): *kaip (tikras) lietuvīs / (tikri lietuviai)* (como + (verdadeiro [adx. m. sg.]) lituano [m. sg.]/(verdadeiro [adx. m. pl.]) + lituano [m. sg./pl.]). Tales rexistros denotan pouco valor propio e son típicos da imaxe que teñen os lituanos de si mesmos: é frecuente que se nos atribúa non só envexa e odio ó próximo, senón tamén ruindade e carraxe, e isto tamén se reflicte na lingua con este resultado.

No seguinte campo dominan, na posición da unidade da comparación, as **plantas** que ou son velenosas, por exemplo: *kaip musmirių apsiėdės* (como + rebentabois [f. sg. xen. partitivo pl.] + fartarse [part. pret. m. sg. reflex.]), *kaip čemerys/čemeryčia* (como + herba do demo [m./f. sg.]); ou son malas herbas, por exemplo: *kaip dagis su usnimi* (como + cardo [m. sg.] + con + cardo asneiro [f. sg. caso instrumental]), *kaip piktdagis* (como + cardo vermello [m. sg.]); ou teñen espiñas, por exemplo: *kaip erškėtis* (como + escambrón [m. sg.]), *kaip kadagys* (como + cimbros [m. sg.]). Algúns destes fraseoloxismos só se atopan no uso actual da lingua; a maioría xa están anticuados a causa dos cambios que se produciron na vida no campo.

No campo **elementos da natureza** predomina o lume como elemento de comparación para expresa-la carraxe e o enfado, o cal é lóxico e baséase na simboloxía universal do lume. Por este motivo, atópanse nesta posición distintos tipos de lume *kibirkštis* (chispa [f. sg.]), *pirkšnis* (chispa pequena [f. sg.]), *ugnis* (lume [f. sg.]), *žarija* (brasas [f. sg.]), *degtukas* (misto [m. sg.]), *liepsna* (chama [f. sg.]) e tamén *čirškė* (rama de abeto seca [f. sg.]).

Polo que respecta ó uso actual, destaca o fraseoloxismo *kaip degtukas* (como + misto [m. sg.]) con 82 rexistros, que presenta como obxecto da comparación diferentes verbos co significado de aviva-lo lume, como por exemplo: *užsiliėpsnoti* (acenderse [reflex.]), *užsidegti* (prender lume [reflex.]), *plykstelėti* (aviva-lo lume [v.i.]), *įsiplieksti* (inflamarse [reflex.]); tamén é bastante usual a forma acurtada. Igualmente, hai seis rexistros coa unidade comparativa *kaip ugnis* (como + lume [m. sg.]) e o ocasionalismo *kaip ugnikalnis* (como + volcán [m. sg.]). Con este fraseoloxismo claramente metafórico exprésase a ira. No uso actual da lingua atópanse tamén dous rexistros co fraseoloxismo *kaip vanduo* (como + auga [m. sg.]), que denota a propia ira; o seguinte adxectivo *ūmus* (colérico [adx. m. sg.]) ocupa a posición do obxecto da comparación.

O campo **perdas** está constituído por un grupo de comparacións bastante amplo. Neste campo, os fraseoloxismos responden habitualmente ás seguintes estruturas: [alguén está furioso de rabia] + coma se perdese [algo]. Na posición do obxecto de valor aparecen diferentes bens e artigos, considerados especialmente valiosos desde tempos máis ou menos antigos no ámbito cultural e que constitúen o obxecto da perda: *pasogas* (dote

[eslav. m. sg.]), *radybos* (devolución de algo atopado [f. plurale tantum]), *radinys*, (cousa atopada [m. sg.]), *pinigai pagirioms* (diñeiro [m. sg.] + sufrimento [f. plurale tantum dativo de finalidade]), *arklys* (cabalo [m. sg.]), *žemė* (propiedade [f. sg.]). Os fraseoloxismos que presentan este tipo de compoñentes serían reveladores para o estudo da mentalidade e dos sistemas de valores pero, posto que non é esa a finalidade da presente investigación, non se tratará con máis detalle.

O campo **outros** integra once fraseoloxismos non rexistrados lexicograficamente que proceden das fontes electrónicas. A maioría imprimen a intensidade do enfado ou da carraxe coa axuda dun adverbio, por exemplo: *kaip niekada* (como + nunca [adv.], 6 rexistros); dun adxectivo no que o lituano especifica a forma do xénero neutro, por exemplo: *kaip reta* (como + raro [adx. neutro], 2 rexistros), ou do participio adverbial do verbo *reikėti* “precisar”, por exemplo: *kaip reikiant* (como + precisar [part. adverbial pres. non conxugado 2 rexistros). O grao de carraxe pode ser tan alto que ós falantes lles pode resultar difícil expresalo, por exemplo: *kaip nežinau kas / kažin kas* (neg. saber [1ª pers. sg.] quen/algúen/calquera persoa); no corpus de rexistros hai seis exemplos. Nos outros casos, destaca a comparación *kaip karas/i karą* (como + guerra [m. sg.]/na guerra [m. sg. ac.]), no que se recorre á guerra como elemento de unidade da comparación.

O campo **obxectos** contén trece fraseoloxismos (dos que oito están recolleitos nas LKPŽ e cinco atopáronse nas fontes electrónicas). Neste caso, a posición do obxecto da comparación fórmase exclusivamente co participio de pretérito *susiraukęs* (estar de morros [part. pret. m. sg. reflex.] –sempre anoxado–), ou co correspondente verbo *susiraukti* (andar de morros [reflex.]), e na posición da unidade da comparación atópanse diferentes obxectos. Son completamente inusuais as expresións nas que se compara unha persoa enfadada, malhumorada, con *tabakinė bliozė* (tabaco [adx. f. sg.] petaca [xerm., f. sg.]), *botagas* (látego [m. sg.]), *šepetys* (cepillo [m. sg.]) ou *čempė* (zapato tecido [f. sg.]). Pola contra, outro tipo arcaico de calzado goza asombrosamente dunha gran popularidade: atopáronse 9 rexistros co fraseoloxismo *kaip naginė* (como + zapatos de atar [m. sg.]). É sorprendente que este calzado, malia estar en desuso desde hai máis de 50 anos, aínda aparece na lingua viva. A comparación baséase na relación de semellanza entre as engurras da cara das persoas enfadadas e o proceso de fabricación dese calzado: un anaco de coiro apertado, de xeito que se forman engurras, que se ata con cordóns ós pés.

Neste contexto, ademais dos zapatos de atar, cítase tamén outro tipo de calzado: nas fontes electrónicas había tres exemplos co fraseoloxismo *kaip vyža* (como + alpargata [f. sg.]). Aínda que aquí existía unha pequena variación na colocación da posición do obxecto da comparación: aparecía dúas veces o verbo *susiraukti* (enfadarse [reflex.], tamén: facer pregues), é dicir, derivado do participio de pretérito *susiraukęs* (enfadar [part. de pret. m. sg. reflex.]) e unha vez *surūgęs* (alterarse [part. pret. m. sg.]). A semántica desa comparación pode deberse igualmente ás relacións de analogía.

O fraseoloxismo *kaip tapkė* (como + pantufla [f. sg. barb.], 2 rexistros) representa unha modificación moderna do fraseoloxismo *kaip čempė* (como + pantufla [f. sg.]): o compoñente *tapkė* é un estranxeirismo, lexema prestado do ruso, que pertence á linguaxe

familiar e non se atopa en ningún dicionario do lituano normalizado. Malia isto, este fraseoloxismo constitúe un exemplo de modificación fraseolóxica interesante.

Pódese comparar unha persoa malvada con *rakštis* (pitelo [f. sg.], 2 rexistros) e *puodas* (pota [m. sg.], 1 rexistro). Non se rexistran no dicionario as comparacións coas unidades comparativas *pjūklas* (serra [m. sg.], 2 rexistros), *peilis* (coitelo [m. sg.], 1 rexistro) e *devynios geldos* (nove [f. pl.] + maseiras [f. sg./pl.]). Con *pjūklas* (serra) e *peilis* (coitelo) aparece na posición de obxecto da comparación o adxectivo *piktas* (encolerizado [adx. m. sg.]) e con *devynios geldos* (nove [f. pl.] + maseiras [f. sg./pl.]), o participio *susiraukęs* (andar de morros [part. pret. m. sg. reflex.]).

Desde unha perspectiva xeral pódese observar que os lituanos asocian unha persoa de morros e malhumorada a obxectos engurrados (petaca, zapato de punto, zapato de atar, alpargata) e a obxectos con punta que poden causar dano (cepillo, látigo, estela, serra, coitelo).

No que se refire ó campo **obscenidades**, antes de nada, débese mencionar que os resultados da análise da familiaridade e uso das comparacións obscenas son bastante relativos: na maioría dos foros e comentarios de Internet existe unha censura que non permite o uso de palabras malsoantes. Por este motivo, non podemos estar certos que as fontes electrónicas reflectan o uso real das obscenidades. Mais, a pesar diso, tamén se poden tirar algunhas conclusións cos rexistros presentes.

As entradas lexicográficas que aparecen neste grupo distínguense xa polo léxico anticuado: os lexemas *raukinalė* (pousadeiras [f. sg.]), *rakasa* (traseiro [f. sg.] dunha egua), *raukšmetė* (cu [f. sg.]), *mašna* (escroto [f. sg.]), *raukai* (esfínter anal [m. pl.]), *spira* (anaco de merda⁵ [f. sg.]) non son usuais ou só aparecen moi raramente⁶ –aplicase o mesmo para fraseoloxismos con compoñentes semellantes. Constitúe unha excepción neste campo *šikna* (cu [f. sg.]), que figura en 22 rexistros con tódalas variantes incluídas. Nas variantes trátase tanto de sinónimos groseiros, por exemplo *rūra* (cu [f. sg.]) e *šikynė* (cu [f. sg.]), como de lexemas da lingua estándar, como *užpakalis* (nádegas [m. sg.]) e *subinė* (traseiro [f. sg.]). Na posición do obxecto da comparación atópase sen excepción o participio *susiraukęs* (estar de morros [part. pret. m. sg. reflex.]), ou ben o verbo análogo *susiraukti* (estar de morros [reflex.]).

O seguinte campo, **tempo**, comprende os fenómenos meteorolóxicos que os lituanos asocian coa carraxe, a ruindade e o enfado. E non sorprende que aquí a maioría das veces o tema sexa o mal tempo: *lyg dargana* (como + temporal [f. sg.]), *kaip prieš dargą* (como + ante + tempo de choiva [f. sg.]), *kaip perkūnas*⁷ (como + trono [m. sg.]), *kaip griausmas* (como + trono [m. sg.]), *kaip bangas po karščiu* (como + tormenta [m. sg.] + despois + calor [m. pl. xen.]). Estes fraseoloxismos son realmente inusuais, coa excepción dunha variante do último citado: atopáronse dous rexistros coa comparación *kaip audra po karščiu* (como + tormenta [f. sg.] + despois + calor [m. pl. xen.]) e

⁵ Xeralmente de animais domésticos pequenos como coellos.

⁶ O lexema *raukai* utilízase en contextos médicos.

⁷ O compoñente *perkūnas* é ambiguo: pódese tratar do deus lituano do trono e do raio ou dun fenómeno meteorolóxico.

aparece, no lugar do lexema típico rexional *bangas*, o da lingua estándar *audra*. Mentres que a semántica desta comparación é completamente clara, o fraseoloxismo *kaip ryto rasa* (como mañá [m. sg. xen.] + orballo [f. sg.]) é pouco transparente e inusual.

Pola contra, no uso actual da lingua é bastante frecuente outra comparación deste campo (atopáronse 12 rexistros): *Kaip (audros/juodas) debesis* (como + (tormenta [m. sg. xen.]/negro [adx. m. sg.]) + nube [m. sg.]). A posición da unidade da comparación ocúpala numerosos e diferentes verbos, adxectivos e participios, o que xustifica a tendencia dos investigadores da fraseoloxía lituana a atribuírlles estruturas integradas ás comparacións. Trátase particularmente de *aptemti* (escurecer [v. i.]), *apsiniaukti* (nubrase [reflex.]), *pratrūkti*⁸ (alterarse [v. i.] – perde-los nervios), *tamsus* (escuro [m. sg.]), *niūrus* (lóbrego [m. sg.]), *juodas* (negro [m. sg.]), *susiraukęs* (estar de morros [part. pret. m. sg. reflex.]).

No campo **traballo** aparecen efectivamente traballos, actividades e ocupacións, polas que na concepción lituana se sente pouco interese. Só merece especial atención o fraseoloxismo: *lyg ne ta koja išlipęs iš lovos* (como se neg. + perna (boa) [f. sg. caso instrumental] + de + cama [f. sg. xen.] + saír [part. pret. m. sg.]), que se refire, a maioría das veces, ó comezo dunha xornada laboral. Dos 73 exemplos utilizados é a comparación máis usual empregada para expresa-la carraxe; aínda que hai que destacar que este fraseoloxismo non é sempre comparativo. Para explica-la motivación deste fraseoloxismo, probablemente universal, hai que remontarse á simboloxía da dereita e da esquerda xa que estes conceptos bipolares resultan do bo e do malo, da luz e da escuridade (cf. Lurker 1990: 608) e no caso da perna mala pódese pensar claramente na perna esquerda. Aínda que realmente só se trata dunha hipótese.

Outros fraseoloxismos que se rexistran nas LKPŽ xa son arcaicos: é completamente opaco *lygu tūkstantį pamatęs* (como se + mil [m. sg. ac.] + ver [part. pret. m. sg.]) e *kaip alų traukęs* (como + cervexa [m. sg. ac.] + beber [part. pret. m. sg.]), pola contra, baséase nunha metáfora bastante clara: a cervexa non é a bebida máis doce do mundo.

Baixo imaxes ocasionais que se poden engadir a este grupo faise referencia ós traballos rurais que actualmente espertan, evidentemente, pouco interese: *kaip kiaulių lovį kuopdamas* (porco [f. pl. xen.] + comedeiro [m. sg. ac.] + limpar [part. medio], 1 rexistro) e *svetimas kiaules iš daržo išvarius* (alleo [f. pl. ac.] + porco [f. pl. ac.] + de + xardín [m. sg. xen.] + botar [part. pret. f. sg.], 1 rexistro).

No campo **calendario** trátanse tanto épocas do calendario como días da semana ou estacións. Salta á vista que os lituanos asocian o venres coa carraxe e o enfado: *kaip devynios pėtmyčios*⁹ (como + nove [f. pl.] + venres [eslav. f. pl.], 9 rexistros) e *kaip pėtmyčia* (como + venres [eslav. f. sg.], 3 rexistros). Pola contra é inusual o fraseoloxismo *kaip advento diena* (como + advento [m. sg. xen.] + día [f. sg.]). Nestes fraseoloxismos poderíanse buscar analoxías cos costumes cristiáns: os venres está

⁸ O verbo lituano *pratrūkti* tamén pode significar que algo comeza de repente, por exemplo, unha choiva.

⁹ O lexema *pėtmyčia* é un préstamo do bieloruso, que na lingua estándar significa *penktadienis* (venres [m. sg.]). Curiosamente tamén se conserva este lexema obsoleto no uso actual da lingua como compoñente fraseolóxico.

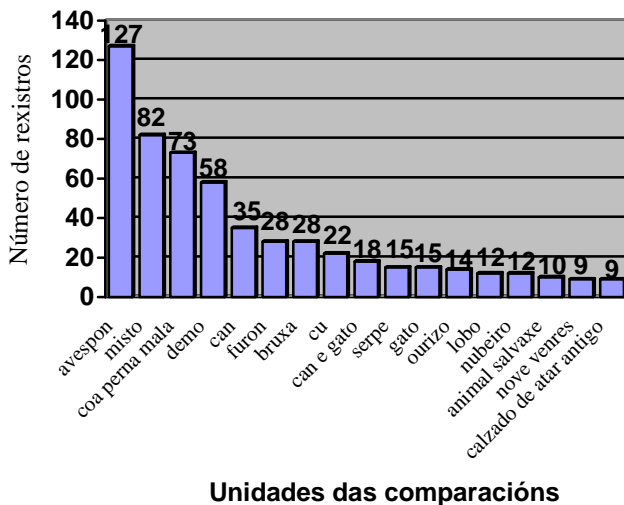
prohibido comer carne e no tempo de advento prescribíense os xaxúns e prohíbese calquera tipo de celebración. Para os lituanos (que teñen unha cocíña moi rica en calorías) este é un motivo suficiente para estar enfadado, hipótese que confirma sobre todo a imaxe ocasional: *kaip gavėnia* (como + coresma [f. sg.]).

Finalmente, habería que comentar aínda o campo **enfermidades**, no que aparecen soamente dous fraseoloxismos: *kaip votis* (como + úlcera [f. sg.]), *kaip dygulį gavęs* (como + punzada [m. sg. ac.] + recibir [part. pret. m. sg.]) e un ocasionalismo *lyg maustu danti* (como se + dor [conxuntivo 3] + moa [m. sg. ac.]). Nestas comparacións trátase de relacións analóxicas: a unha persoa pódelle saír unha úlcera e pode perde-los nervios, co cal en lituano un mesmo verbo pode ter dous significados (*pratriūkti*). No caso da punzada trátase dunha semellanza, como as xa mencionadas, con algo que pica (*vid.* avespón, serpe, ourizo, escorpión, escambrón, cepillo, etc.) e unha dor de moas non precisa de ningunha outra aclaración.

Resumo dos resultados da análise de frecuencia

Coa análise de frecuencia preténdese determinar o número total de rexistros dos fraseoloxismos estudados mediante os corpora textuais e as fontes electrónicas. O gráfico 2 ofrece unha panorámica do conxunto de rexistros dos fraseoloxismos estudados. Obsérvase que, segundo a frecuencia de aparición, figura en primeira posición con 127 rexistros o fraseoloxismo *pikta kaip širšė* (encolerizado [adx. f. sg.] + como + avespón [f. sg.]); ségueno os fraseoloxismos *kaip degtukas* (como + misto [m. sg.]) e *lyg ne ta koja iš lovos išlipęs* (como se + neg. a + perna (boa) [fem. sing. caso instrumental]) + de + cama [f. sg. xen.] + saír [part. pret. m. sg.]), o cal non funciona só como unha comparación fixa. O cuarto lugar ocúpao o fraseoloxismo *kaip velnias* (como + demo [m. sg.]). As presentes comparacións tamén aparecen noutras linguas *kaip šuo* (como + can [m. sg.], confróntese co inglés: *as angry as a dog*; alemán: *böse wie ein Hund*; ruso: *zloj kak sobaka*; polaco: *zły jak pies*) e *kaip ragana* (como + bruxa [f. sg.], confróntese co inglés: *as evil as a witch*; alemán: *böse wie eine Hexe*; ruso: *zlaja kak ved'ma*). Polo tanto, non son específicas dunha cultura, senón que son imaxes determinadas da mitoloxía cristiá, pensamentos universais da xente, unidades comparativas referidas ó imaxinario común e a experiencias xerais.

Gráfico 2. Comparacións con maior número de rexistros

Pola contra, como comparación específica da lingua e da cultura, como xa se mencionou, atópase o fraseoloxismo lituano *kaip šeškas* (como + furón [m. sg.]), que aínda está en uso e que presenta 28 rexistros. Outras comparacións específicas, que só se atopan na cultura e na lingua lituana, son: *kaip devynios pėtnyčios* (como + nove [f. pl.] + venres [eslav. f. pl.]), *kaip (sena) naginė* (como + (vello [adx. f. sg.]) zapato de atar [f. sg.]), aínda que hoxe, como se aprecia no gráfico 2, son algo menos frecuentes (están representados por 9 rexistros cada un). Isto pódese deber a que o progreso da civilización cambiou a vida cotiá da xente e, ó mesmo tempo, as tradicións, usos e costumes, polo que, coa globalización, as antigas tradicións caeron no esquecemento. Así temos, por exemplo, zapatos de atar de coiro que no pasado eran unha peza importante do calzado dos campesiños e que para a xente de hoxe en día xa non teñen tal importancia; iso mesmo ocorre co venres, que xa non conserva o sentido relacionado coas convencións relixiosas de día de xaxún e día triste.

Algúns resultados da investigación en Internet: modificacións e ocasionalismos

Durante a investigación atopáronse en Internet comparacións da lingua actual que nas fontes lexicográficas (polo de agora) non se identificaron (como xa se mencionou ó comezo, 57 en total, véxase táboa 1). A este respecto o grupo máis numeroso represéntao o de animais, no que se observan 13 novas unidades de comparación e ó que lle seguen os grupos seres míticos (9 entradas) e xente (7 entradas).

Táboa 1. Novos resultados da busca en Internet

Campos	Nº. de rexistros	Compoñentes das comparacións (co conxunto de rexistros)
Animais	13	<i>katè su šunimi/šuniu</i> (gato [f. sg.] + con + can, 18), <i>bulius / jautis</i> (touro [m. sg.] / becerro [m. sg.], 7), <i>žvirblis</i> (pardal [m. sg.], 3), <i>kirminas</i> (verme [m. sg.], 2), <i>žydo bitės</i> (xudeu [m. sg. xen] + abellas [f. pl.], 1), <i>vėžys</i> (cangrexo [m. sg.], 1), <i>žiurkė</i> (rata [f. sg.], 1), <i>kėkštas</i> (gaio [m. sg.], 1), <i>laukys</i> (galeirón [m. sg.], 1), <i>zebras</i> (cebra [m. sg.], 1), <i>leopardas</i> (leopardo [m.sg.], 1), <i>liūtas</i> (león [m.sg.], 1), <i>skorpionas</i> (escorpión [m.sg.], 1).
Seres míticos	9	<i>Liuciferis</i> (Lucifer [m. sg.], 1), <i>giltinė</i> (morte [f. sg.], 1), <i>likimas</i> (destino [m. sg.], 1), <i>požemiuos nupuolę angelai</i> (imperio subterráneo [m. pl. locat.] + caer [part. pret. m. pl.] + anxo [m. pl.], 1), <i>Dzeusas</i> (Zeus [m. sg.], 1), <i>Marsas</i> (Marte [m. sg.], 1), <i>gnomas</i> (gnomo [m. sg.], 1), <i>trolis</i> (troll [m. sg.], 1).
Outros	7	<i>niekada</i> (nunca [adv.], 6), <i>nežinau kas/kažin kas</i> (neg. saber [1ª pers. sg.] quen/algúen) (6), <i>reikiant</i> (necesitar [part. pres. adverbial non conxugado, 2), <i>reta</i> (raro [adx. neutro], 2), <i>karas/į karą</i> (guerra [m. sg./na guerra [m. sg. ac.], 2), <i>girta daina</i> (bébedo [adx. fem. sg.] + canción [fem. sg.], 1), <i>vakarykštis dumblas</i> (de onte [adx. m. sg.] + lama [m. sg.], 1).
Xente	7	<i>tikras lietuvis/tikri lietuviai</i> (verdadeiro [adx. m. sg.] + lituano [m. sg.]/verdadeiro [adx. m. pl.] + lituano [m. pl.], 4), <i>senis nevalgęs</i> (home vello [m. sg.] + neg. comer [part. pret. m. sg.], 1), <i>priešas</i> (inimigo [m. sg.], 1), <i>senbezda</i> (peido vello [s. com. sg.], 1), <i>Rusijos mafija</i> (Rusia [f. sg. xen.] + mafia [f. sg.], 1), <i>gyvenimu nepatenkinta paauglė</i> (vivir [m. sg. caso instrumental] + descontento [adx. f. sg.] + adolescente [f. sg.], 1), <i>buožė</i> (terratenente [s. com. sg.], 1)
Comer e beber	4	<i>vakarykštis pienas</i> (de onte [adx. m. sg.] + leite [m. sg.], 3), <i>suvalgęs rūgščių vynuogių</i> (comer [part. pret. m. sg.] + agrías [adx. pl. xen.] + uvas [f. pl. xen. partitivo], 1), <i>padžiuvęs runkelis</i> (seco [part. pret. m. sg.] + nabo [m. sg.], 1), <i>miežių alus</i> (cebada [m. pl. xen] + cervexa [m. sg.], 1).

Obxectos	4	<i>pjūklas</i> (serra [m. sg.], 2), <i>tapkė</i> (pantufla [f. sg. barb.], 2), <i>peilis</i> (coitelo [m. sg.], 1), <i>devynios geldos</i> (nove [f. pl.] + amasadeira [f. pl.], 1).
Elementos da natureza	3	<i>vanduo</i> (auga [m. sg.], 2), <i>ugnikalnis</i> (volcán [m. sg.], 1), <i>žemė</i> (terra [f. sg.], 1).
Plantas	3	<i>Kempinė/pintis</i> (fungo das árbores [f. sg.], 4), <i>piktžolė</i> (malas herbas [f. sg.], 1), <i>oduvančikas</i> (dente de león [barb. m. sg.], 1).
Traballo	2	<i>kiaulių lovį kuopdamas</i> (porco [f. pl. xen.] + maseira [m. sg. ac.] + limpar [participio medio m. sg.], 1), <i>svetimas kiaules iš daržo išvarius</i> (estraño [f. pl. ac.] + porco [f. pl. ac.] + de + xardín [m. sg. xen.] + botar fóra [part. perf. f. sg.], 1).
Estado	2	<i>gyvenimas būtu visais kočėlais išplakęs</i> (vida [m. sg.] + ser [3 conxuntivo.] + todo [m. pl. caso instrumental] + rodete de pasta ¹⁰ [m. pl. caso instrumental] + bater [part. pret. m. sg.], 1), <i>veltiniu gavęs per nasrus</i> (zapato de feltro [m. sg. caso instrumental] + recibir [part. pret. m. sg.] + sobre + fuciños [m. plurale tantum. ac.], 1).
Enfermidades	1	<i>maustu danti</i> (doer [3 conxuntivo] + moa [m. sg. ac.], 1).
Calendario	1	<i>gavėnia</i> (tempo de xaxún [f. sg.], 1)
Tempo	1	<i>griausmas</i> (trono [m. sg.], 1)
Total	57	107

Na maioría dos casos trátase, como se aprecia na táboa 1, non de fraseoloxismos senón de imaxes únicas de carácter ocasional. Baséanse habitualmente nunha forte intención comunicativa por parte do emisor. Podería considerarse un anzol que debe chamar a atención do receptor (Balzer 2001: 165). Algunhas comparacións tomáronse doutras culturas (por exemplo, leopardo ou león como animais feros). Algúns rexistros son modificacións das comparacións fixadas lexicograficamente, por ex. *kaip Liuciferis* (como + Lucifer [m. sg.]) ou *kaip biesas* (como + demo [eslav. m. sg.], cf. eslav. *espírito bo, malo, demo*) no canto de *kaip velnias* (como + demo [m. sg.]) no que o lexema *velnias* é substituído polo nome propio do demo ou por un eslavismo máis lituanizado (co cal a palabra estranxeira pasa por un eufemismo, cf. Jasiūnaitė 2005: 113-114). Outro exemplo son as modificacións citadas anteriormente: *kaip tapkė* (como + pantufla [barb. f. sg.]). Algúns rexistros teñen bastante representación e, por este motivo, o seu conxunto pode comportarse como signo do establecemento de novas comparacións fixas,

¹⁰ Aparello de cociña de madeira ou plástico que serve para estira-la masa.

por exemplo: *kaip katė su šunimi/šuniu* (como + gato [f. sg.] + con + can [m. sg. caso instrumental]) ou *kaip bulius/jautis* (como + touro/becerro [m. sg.]).

Conclusións e perspectivas

Segundo os resultados da investigación levada a cabo, pódese concluir que a maioría das comparacións fixas e motivadas metaforicamente que en lituano serven para expresa-lo enfado, a carraxe e a ruindade son, no fondo, metáforas conceptuais en certo modo.

Nos campos animais, plantas, obxectos e enfermidades pódese afirmar que “a carraxe é dolorosa” xa que como unidades comparativas aparecen animais, plantas, obxectos ou enfermidades que provocan dor nas persoas e poden ferilas.

No campo comida e bebida aparecen as metáforas conceptuais “a carraxe é fermentación” ou “a carraxe non ten valor”. A maioría das comidas e bebidas asociadas coa carraxe teñen que ver co proceso da fermentación ou trátase simplemente de comida de ínfima calidade apropiada só para animais.

O campo elementos da natureza trata a metáfora “o mal xenio é lume”: a carraxe pode acenderse como lume.

O campo tempo fai posible emprega-la metáfora “a carraxe é tempestade”.

Cando na posición do elemento da comparación se atopa o calzado, imponse a metáfora “estar de morros é estar engurrado”. Isto aplícase tamén á maioría dos fraseoloxismos do campo “obscenidades”, só que nese campo sería tamén posible a metáfora “estar de morros é desprezable”.

Na maioría dos fraseoloxismos dos campos seres míticos, calendario e traballo, pola contra, existe unha forte influencia do cristianismo, pero ás veces tamén son perceptibles as supersticións. Pode haber tamén unha motivación simbólica, isto é, na elaboración deses fraseoloxismos atópase subxacente un determinado saber cultural como, por exemplo, o coñecemento dos símbolos do demo e a bruxa, da dereita e a esquerda, das festas cristiás, das tradicións, usos e costumes, e outros.

En resumo, pódese considerar que a análise dos fraseoloxismos aporta explicacións útiles que os sitúan nun contexto cultural. Sácase bastante proveito non só da análise semántica dos rexistros, senón tamén do desenvolvemento dos fenómenos culturais da mentalidade e dos valores do pobo; así, por exemplo, a causa de moitos fraseoloxismos é transparente se os entendemos nunha dimensión cultural (por exemplo, as comparacións fixas con demo, bruxa, gata...). Por outra banda, as unidades lingüísticas fixas ofrecen moita información sobre o modo de vida e pensar do pobo. No caso dos fraseoloxismos estudados, poderían ser tamén de interese para antropólogos, historiadores e sociólogos as rutinas diarias e as observacións do modo de vida rural, a imaxe única do lituano como pobo malicioso en varias comparacións, e as relacións temáticas da sogra e a nora.

Bibliografía

- BALZER, B. (2001): “Phraseologische Vergleiche, polyglott” en *Revista de Filología Alemana*, 9, 2001,165-181
- BURGER, H. (1998): *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*, Erich Schmidt Verlag, Berlin.
- BURGER, H.; BUHOFER, A. e SIALM, A. (1982): *Handbuch der Phraseologie*. De Gruyter, Berlin.
- COOPER, J. C. (2004): *Das große Lexikon traditioneller Symbole*. Goldmann, München.
- DOBROVOL'SKIJ, D. e PIIRAINEN, E. (1996): *Symbole in Sprache und Kultur. Studien zur Phraseologie aus kultursemiotischer Perspektive*, col. Studien zur Phraseologie und Parömiologie, tomo 8. Brockmeyer, Bochum.
- EISMANN, W. e GRZYBEK, P. (1994): “Sprichwort, sprichwörtliche Redensart, Phraseologismus: Vom Mythos der Nicht-Trennbarkeit” en CHLOSTA, CH.; GRZYBEK, P. e PIIRAINEN, E. (eds.): *Sprachbilder zwischen Theorie und Praxis*. Brockmeyer, Bochum, 89-132.
- FLEISCHER, W. et al. (eds.) (2001): *Kleine Enzyklopädie – deutsche Sprache*, Peter Lang, Frankfurt am Main a. u.
- HESSKY, R. (1989): “Sprach- und kulturspezifische Züge phraseologischer Vergleiche” en *Europhras*, 88, 1989, Université des Sciences Humaines, Strasbourg, 195-203.
- JASIŪNAITĖ, B. (2005): “Eufemizmai tarmėse bei tautosakoje: problemos ir perspektyvos” in *Baltistica* VI priedas, 2005, 101-117.
- KALINAUSKAS, B. (1974): Lietuvių šnekamosios kalbos frazeologizmai. Kapsuko universiteto leidykla, Vilniaus V, Vilnius.
- KUDIRKIENĖ L. (1998): “Frazeologizmas ar priežodis?” en *Tautosakos darbai VIII* (XV), 137-148.
- LURKER, M. (1990): *Wörterbuch biblischer Bilder und Symbole*, Kösel, München.
- MIFY NARODOV MIRA. URL: <http://www.edic.ru/myth> [Stand: 20.05.2007]
- RÖHRICH, L. (2000): Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Digitale Bibliothek, vol. 42, Berlin (CD-ROM).
- SUKALENKO, N. I. (1999): “O različnoj stepeni sokrytija smyslov kul'turnych taksonov” en TELIJA, V. N. (eds.): *Frazeologija v kontekste kul'tury*, Jazyki russkoj kul'tury, Moskva, 69-73.
- VĖLIUS, N. (1977): *Mitinės lietuvių sakmių būtybės*. Vaga, Vilnius.
(1987): *Chtoniškas lietuvių mitologijos pasaulis*. Vaga, Vilnius.
- VOSYLYTĖ K. (1972): “Lietuvių kalbos lyginamųjų frazeologizmų santykis su aplinka” en *Lietuvių kalbotyros klausimai XIII*. Leksikos tyrinėjimai, 99-108.
- ZAVJALOVA M. V. (2000): “Model' mira v litovskih i russkih zagovorah „ot zmeji” en *Balto-slavianskije issledovanija*, 1998-1999, Moskva, 197-238

Fontes

Fontes lexicográficas:

LKPŽ = Lietuvių kalbos palyginimų žodynas (1985): Compilados por K. B. Vosylytė. Mokslas, Vilnius.

Corpora textuais:

DONELAITIS = Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas. © 1998–2007 Kompiuterinės lingvistikos centras. URL: <http://donelaitis.vdu.lt/>

Klasikinė lietuvių literatūros antologija. URL: <http://anthology.lms.lt/lindex.html>

Foros de discusión e portais de noticias:

www.supermama.lt

www.zvaigzde.lt

www.patogupirkti.lt

www.tavovaikas.lt

www.lietuvauzsienyje.com

www.blogas.lt

www.laisvaslaikrastis.lt

www.moteris.lt

www.dangus.net

www.lnk.lt/diskusijos/

www.darnemama.lt

www.zebra.lt

www.takas.lt/forum/

www.point.lt

www.klase.lt

www.dialogas.com

www.ekuryba.lt

www.emigrantas.com

www.pazintys.lt

www.skaitiniai.lt

www.skundai.lt

www.delfi.lt

www.dpasaulis.biz

www.vlkk.lt

www.culture.lt

www.aistra.lt

www.blevyzgos.lt

www.diskutuok.lt

www.draugas.lt

www.sp.lt

www.lrytas.lt

www.rasyk.lt

www.keliones.lt

www.tindirindi.lt

www.uzdarbis.lt

www.ekuryba.com

www.panevezys.lt

www.skrastas.lt

www.laisvai.com

www.ve.lt

www.tax.lt

www.kompiuterija.lt

Abreviaturas empregadas:

ac.: acusativo

adv.: adverbio

adx. det.: adxectivo determinado

adx.: adxectivo

barb.: barbarismo

eslav.: eslavismo

f.: feminino

locat.: locativo

m.: masculino

neg.: negación

part. pres.: participio de presente

part. pret. : participio de pretérito

pl.: plural

reflex.: reflexivo

s.: substantivo

sg.: singular

v.i.: verbo intransitivo

xen.: xenitivo

